

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 577/2022-23

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátkou JUDr. Kristínou Mitrovou Polkovou, Na priekope 174/13, Žilina, proti postupu Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 315/2009 v období po právoplatnosti nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. II. ÚS 8/2019-24 zo 17. decembra 2019 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 315/2009 v období po právoplatnosti nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. II. ÚS 8/2019-24 zo 17. decembra 2019 **boli porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie v sume **2 000 eur**, ktoré mu **j e** Okresný súd Bratislava I **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Okresný súd Bratislava I **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **410,92 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 577/2022-10 z 27. októbra 2022 prijal v celom rozsahu na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľa, doručенú ústavnému súdu 20. januára 2022,

ktorou sa domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní označenom v záhlaví tohto uznesenia po právoplatnosti nálezmu ústavného súdu č. k. II. ÚS 8/2019-24 zo 17. decembra 2019. Súčasne navrhuje, aby mu ústavný súd priznal primerané finančné zadostučinenie v sume 6 000 eur a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti, jej príloh a vyjadrenia okresného súdu vyplýva, že v napadnutom konaní vedenom pred okresným súdom o uplatnení nárokov podľa zákona č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) v znení neskorších predpisov je sťažovateľ v procesnej pozícii žalobcu. Žaloba bola okresnému súdu doručená 20. novembra 2009. Ústavný súd už svojimi nálezmi č. k. III ÚS 125/2016-28 zo 7. júna 2016 a č. k. II. ÚS 8/2019-24 zo 17. decembra 2019 vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní a druhým nálezom mu priznal aj finančné zadostučinenie v sume 3 000 eur. Ústavný súd dopytom na okresnom súde zistil, že v sťažovateľovej veci nebolo ani ku dňu rozhodovania o jeho aktuálnej ústavnej sťažnosti právoplatne rozhodnuté.

3. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdenie sťažovateľa, že došlo k porušeniu jeho práv označených v bode 1 tohto uznesenia nečinnosťou okresného súdu v napadnutom konaní, ktoré ku dňu podania ústavnej sťažnosti trvalo viac než dvanásť rokov bez meritórneho rozhodnutia vo veci. Sťažovateľ argumentuje, že ani po právoplatnosti v poradí druhého nálezmu ústavného súdu nedošlo k náprave a okresný súd naďalej nekoná spôsobom, ktorý smeruje k meritórnemu skončeniu veci, keďže mu v tomto období bolo doručené iba jedno procesné rozhodnutie. Predmetom konania pred okresným súdom je ochrana sťažovateľa pri nedodržaní zásady rovnakého zaobchádzania, pričom z povahy veci nevyplýva skutková a právna náročnosť sporu. Zároveň jeho správanie žiadnym spôsobom nevytvorilo dlhodobú situáciu, ktorá by odôvodňovala a ospravedlňovala dĺžku napadnutého konania.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

II.1. Vyjadrenie okresného súdu:

4. Okresný súd vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti uvádza, že predmetná vec bola postupne pridelená na konanie a rozhodnutie šiestim zákonným sudcom. Konštatuje nečinnosť v období od 17. decembra 2019 do 1. júla 2021 a od 15. júla 2021 do 7. septembra 2022 z objektívnych príčin bez subjektívneho zavinenia zákonného sudcu, z dôvodu nadmernej zaťaženia súdneho oddelenia a náročnosti samotného konania. Poukazuje na fluktuáciu zamestnancov súdu, a to na všetkých pracovných pozíciách vrátane sudcov, v dôsledku čoho opakovane dochádza k prerozdeľovaniu spisov z oddelení odchádzajúcich sudcov medzi sudcov, ktorí zotrvávajú v pôsobení na okresnom súde, a ich následnému preťažovaniu nutnosťou vybavovania spisov,

ktoré im pôvodne nepatrili. Zároveň zdôrazňuje dlhodobé neriešenie situácie z hľadiska nedostatočnej personálnej obsadenosti súdu zo strany kompetentných orgánov.

II.2. Replika sťažovateľa:

5. Sťažovateľ vo svojej replike k vyjadreniu okresného súdu uvádza, že nemá vedomosť o úkonoch okresného súdu od 1. do 15. júla 2021 a od 7. septembra 2022. Zaťaženosť jednotlivých sudcov alebo celého súdu nie je ospravedlniteľným dôvodom porušovania jeho základných práv a judikatúra všeobecných súdov o tzv. antidiskriminačných žalobách je už dostatočne vyprofilovaná.

6. Ústavný súd upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov konania a predloženého prehľadu úkonov je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci [§ 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)].

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

7. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (to platí, aj pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru – m. m. I. ÚS 304/2021, I. ÚS 444/2021, pozn.) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom znamenajúcim nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. II. ÚS 118/2019, I. ÚS 250/2020).

8. Pri posudzovaní otázky, či v okolnostiach konkrétneho súdneho konania došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade s doterajšou judikatúrou (m. m. III. ÚS 241/2017, I. ÚS 17/2022, rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Frydlender v. Francúzsko z 27. 6. 2000, sťažnosť č. 30979/96 a vo veci Záborský a Šmáriková v. Slovensko zo 16. 12. 2003, sťažnosť č. 58172/00) zohľadňuje (1) právnu a faktickú zložitosť veci, o ktorej všeobecný súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu, a prihliada sa pritom aj na význam konania pre sťažovateľa.

9. Napadnuté konanie okresného súdu už ústavný súd preskúmal na základe predchádzajúcich ústavných sťažností sťažovateľa a v nálezoch č. k. III ÚS 125/2016-28 zo 7. júna 2016 a č. k. II. ÚS 8/2019-24 zo 17. decembra 2019 vyslovil porušenie jeho práv podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní a druhým nálezom mu priznal aj finančné zadost'učinenie v sume 3 000 eur.

10. Na základe v poradí tretej (rovnako ako v prejednávanej veci, pozn.) ústavnej sťažnosti iného žalobcu v napadnutom konaní ústavný súd už nálezom č. k. III. ÚS 319/2021-21 z 26. augusta 2021 vyslovil porušenie jeho práv podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní v období po právoplatnosti jeho predchádzajúceho nálezu č. k. IV. ÚS 268/2018-35 z 21. júna 2018 a priznal mu finančné zadost'učinenie vo výške 1 500 eur.

11. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitost' veci, ústavný súd konštatuje, že rozhodovanie o náhrade nemajetkovej ujmy spôsobenej nerovnakým zaobchádzaním je bežnou súčasťou rozhodovacej činnosti súdov. V posudzovanom období napadnutého konania už nie je možné hovoriť ani o skutkovej zložitosti veci vyplývajúcej z počtu účastníkov konania, keďže vo vzťahu k prevažnej väčšine účastníkov bolo konanie zastavené.

12. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľa v posudzovanom období napadnutého konania, ústavný súd nezistil takú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v predmetnom konaní k zbytočným prieťahom.

13. Napokon ústavný súd hodnotil postup okresného súdu z hľadiska existencie zbytočných prieťahov v posudzovanom období napadnutého konania, vychádzajúc z ústavnej sťažnosti, z vyjadrenia okresného súdu a z predloženého prehľadu úkonov. Okresný súd bol nečinný od 17. decembra 2019 do 1. júla 2021 (jeden a pol roka) a od 15. júla 2021 do 7. septembra 2022 (rok a dva mesiace), pričom toto obdobie nečinnosti uznal vo svojom vyjadrení aj okresný súd.

14. Vo vzťahu k obrane okresného súdu spočívajúcej v argumentácii o nadmernej zaťažnosti konajúcich sudcov a zamestnancov súdu ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prieťahy v súdnom konaní (I. ÚS 35/03, II. ÚS 52/99).

15. Ústavný súd s prihliadnutím na celkovú dĺžku napadnutého konania (viac ako trinásť rokov bez meritórneho rozhodnutia), skôr vyslovený (nálezom ústavného súdu č. k. III. ÚS 288/2014 z 24. júla 2014, pozn.) príkaz konať v napadnutom konaní bez zbytočných prieťahov a zistenú nečinnosť okresného súdu v období po právoplatnosti predchádzajúceho nálezu č. k. č. k. II. ÚS 8/2019-24 zo 17. decembra 2019 dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo aj v posudzovanom období k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

IV.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

16. Vzhľadom na konštatovanú nečinnosť okresného súdu, berúc do úvahy všetky okolnosti prípadu (priznanie finančného zadosťučinenia predchádzajúcim nálezom), majú na pamäti, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je zmiernenie ujmy pocitovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, nie získanie iného majetkového prospechu, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 3 ústavy priznal sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie v sume 2 000 eur (bod 2 výroku tohto nálezu) a vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

V.
Trovy konania

17. Ústavný súd podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde priznal sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2022 (prevzatie, príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti) v sume dvakrát po 193,83 eur a režijný paušál v sume dvakrát po 11,63 eur, t. j. spolu 410,92 eur [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“)]. Ústavný súd náhradu za repliku sťažovateľovi nepriznal, pretože obsah doručeného stanoviska nepovažoval za taký, ktorý by prispel k bližšiemu objasneniu posudzovanej veci (body 3 a 4 výroku tohto nálezu).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. januára 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu